

ชื่อเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะสุขภาพองค์กรกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

TITLE: The Relationship of Organization Health Conditions and Education Quality of Private Higher Education Institutions

พลเรือตรีหญิง ดร.สุภัทรา เอื้อวงศ์ สำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม
ดร.นลินี สุตเศวต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
นางสาวกมลรัตน์ วัชรินทร์ สำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชน ในประเทศไทยเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการศึกษาของประชาชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ อีกทั้งเพื่อให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้ การประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องดำเนินการในการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่องและต้องมีการปรับตัวทั้งภายในและภายนอกเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งการปรับตัวได้ถือเป็นภาวะสุขภาพ ขององค์กรที่สุขภาพดีซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการอยู่รอดต่อไปได้อีกด้วย (Miles, 1969) ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดีของ องค์กรน่าจะส่งผลถึงการดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ภาวะสุขภาพ องค์กรกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2) เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพ องค์กร ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินคุณภาพการศึกษากับภาวะสุขภาพ องค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีสถานะเป็น มหาวิทยาลัย มีหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงระดับบัณฑิตศึกษา รวมจำนวน 39 สถาบัน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการประเมินภาวะสุขภาพ องค์กรใน 7 มิติตามทฤษฎีของฮอยและเฟลด์แมน (Hoy & Feldman, 2000) และแบบบันทึกข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายในตามระบบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับ คุณภาพจากการประเมินคุณภาพ ภายในของสถาบันอุดมศึกษา เอกชน โดยรวมอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ซึ่งองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 3 ด้านกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการวิจัย

ภาวะสุขภาพองค์การของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีภาวะสุขภาพองค์การโดยรวมทุกมิติอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีสถาบันที่มีภาวะสุขภาพองค์การอยู่ในระดับดี คิดเป็น ร้อยละ 35.71 อยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 35.71 ระดับเท่ากับค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 14.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติพบว่า มิติที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมากในทุกสถาบันได้แก่ มิติที่ 2 ด้านกิจสัมพันธ์ มิติที่ 3 ด้านมิตรสัมพันธ์ มิติที่ 4 ด้านอิทธิพลของผู้บริหาร มิติที่ 5 ด้านการสนับสนุนทรัพยากร มิติที่ 6 ด้านขวัญและกำลังใจ และมิติที่ 7 ด้านมุ่งเน้นวิชาการ และพบว่ามิติที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำในทุกสถาบัน ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านบูรณาการของสถาบัน

ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพ องค์การ กับผลการประเมินคุณภาพภายใน พบว่า โดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ภาวะสุขภาพ องค์การ โดยรวมมีความสัมพันธ์กับผลการประเมินใน องค์ประกอบที่ 9 ด้านการประกันคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.62, p<0.05$) เมื่อพิจารณาภาวะสุขภาพองค์การเป็นรายมิติกับผลการประเมินคุณภาพภายใน พบว่า มิติที่ 5 ด้านการสนับสนุนทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ 7 ด้านการบริหารจัดการ ($r=0.65, p<0.05$) และองค์ประกอบที่ 9 ด้านการประกันคุณภาพ ($r=0.63, p<0.05$) มิติที่ 1 ด้านบูรณาการของสถาบัน มิติที่ 3 ด้านมิตรสัมพันธ์ มิติที่ 4 ด้านอิทธิพลของผู้บริหาร และมิติที่ 7 ด้านมุ่งเน้นวิชาการ มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ 9 ด้านการประกันคุณภาพ ($r=0.75, p<0.01, r=0.77, p<0.01, r=0.83, p<0.01$ และ $r=0.60, p<0.05$) ตามลำดับ

คำสำคัญ:

สุขภาพองค์การ คุณภาพการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ABSTRACT

TITLE: The Relationship of Organizational Health Conditions and Education Quality of Private Higher Education Institutions

Urwongse, S.^{1,*}, Sudsawate, N.², Watcharin, K.¹

¹ Rear Admiral Supathra Urwongse, Ph.D., Office of Quality Assurance, Siam University

² Nalinee Sudsawate, Ph.D. Faculty of Liberal Arts, Siam University

¹ Kamonrat Watcharin, Office of Quality Assurance, Siam University

*corresponding author, email: supathra@siam.edu

ABSTRACT

Private higher education administration in Thailand is an alternative for public education. In order to improve educational quality, private institutions of higher education necessitate to develop the quality to meet the requirement of the users according to the National Education Act (B.E. 2542) including the second amendment issue (B.E. 2545) that set quality assurance as a part of the ongoing education administration process. Private higher

education institutions are required to continuously implement the quality assurance and adapt themselves to support both internal and external changes. The adaptation has been considered as a good organization health that not only enhances the survival of organization in the environment but also develops the organization successively including the survival capability onwards (Miles, 1969). We hypothesized that good organization health conditions would affect education quality of private higher education institutions. Therefore, the authors have conducted research on the relationship between health status and quality of education in the private universities. The objectives were to 1) study the results of internal quality assessment of private higher education institutions, 2) to study the organization health of private higher education institutions, 3) to relate results from education quality assessment to organization health of private higher education institutions. Population involved in this study was administrators, faculty members and supporting staffs of 375 people from 39 private universities that offer courses ranging from undergraduate level to graduate level. Questionnaires for organization health evaluation in seven dimensions according to Hoy and Feldman' theory (2000) and the OHEC internal quality assessment forms were used as research tools.

The results demonstrated that overall internal quality assessment of private higher education institutions ranged from good to very good. The component that received the highest mean scores was the third component (student development affairs) whereas the fourth component (research) received the lowest mean scores.

With respect to organization health of private higher education institutions, it was found that private universities had overall organization health of all dimensions higher than average. Of these, 35.71% was considered as a good level, 35.71% was above the average whereas 14.28% was equal to the average. When an individual dimension was considered, all institutions obtained very good mean scores in the second dimension (initiating structure), the third dimension (consideration), the fourth dimension (principle influence), the fifth dimension (resource support), the sixth dimension (morale), and the seventh dimension (academic emphasis). However, the lowest score was found in the first dimension (institutional integrity).

The relationship between the organization health and internal quality assessment indicated that there was no correlation overall but only a significant correlation was found with the ninth component of internal quality assessment ($r=0.62$, $p<0.05$). When considering the correlation between an individual dimension of organization health and internal quality assessment were done, it was found that the fifth dimension (resource support) significantly

related with the seven component (administration) ($r=0.65$, $p<0.05$) and the ninth component (quality assurance) ($r=0.63$, $p<0.05$). In addition, the first dimension (institution integrity), the third dimension (consideration), the fourth dimension (principle influence), and the seventh dimension (academic emphasis) significantly related with the ninth component (quality assurance) ($r=0.75$, $p<0.01$, $r=0.77$, $p<0.01$, $r=0.83$, $p<0.01$, and $r=0.60$, $p<0.05$, respectively).

KEYWORDS:

Organizational Health, Educational Quality, Private University

บทนำ

การจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มี เป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาคนไทยทั้งมวลให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข ให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้ ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพจึงมีความสำคัญ ที่จะได้ นำมาใช้เพื่อการพัฒนา สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปกครอง นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไปว่า ผู้จบการศึกษาจาก สถานศึกษานั้น ๆ จะมีคุณภาพตามที่ต้องการ ซึ่ง ความหมายของ “คุณภาพ” ก็คือ วิธีการปฏิบัติที่มี มาตรฐานในกระบวนการผลิตนักเรียน นิสิต นักศึกษา ให้ได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจตรงตามความ ต้องการของผู้ใช้บริการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 กำหนดมาตรฐานและการประกัน คุณภาพไว้ โดยให้มีระบบประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน

การศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการ ประกันคุณภาพภายใน ระบบการประกันคุณภาพ ภายนอก สำหรับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตาม กฎกระทรวง และในมาตรา 48 กำหนดให้ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และถือว่าการ ประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยสถาบันการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานประจำปี ต่อหน่วยงานสังกัดหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ตามลำดับ สำหรับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบ 9 องค์ประกอบคือ 1) ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินงาน 2) การผลิตบัณฑิต 3) กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา 4) การวิจัย 5) การ บริการทางวิชาการแก่สังคม 6) การทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม 7) การบริหารและการจัดการ 8) การเงินและงบประมาณ และ 9) ระบบและ กลไกการประกันคุณภาพ

ซึ่งทุกสถาบันต้องดำเนินการประเมิน ตนเองในทุ กปีการศึกษา อีกทั้งกฎกระทรวง ศึกษาธิการ 2553 ยังได้กำหนดให้มี การติดตาม

คุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการศึกษาของประชาชน เป็นการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาของชาติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พุทธศักราช 2546) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ด้านการจัดการศึกษาของรัฐ และเพื่อเป็นการกระจายโอกาสและความเสมอภาคไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ มุ่งจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (Efficiency) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ (Quality) และเกิดประสิทธิผลสูงสุด (Effectiveness)

ในปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เปิดดำเนินงานรวม 70 แห่ง มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัย จำนวน 39 แห่ง วิทยาลัย จำนวน 24 แห่งและสถาบัน จำนวน 7 แห่ง (สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) จากเป้าประสงค์หลักและบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จึงนับว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ช่วยตอบสนองนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) อันจะนำประเทศไปสู่การแข่งขันกับสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในฐานะสถาบันการศึกษา จะต้องมีการดำเนินงานของสถาบันให้มีคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาดังกล่าว จึงต้องมีการปรับตัวของสถาบันในทุกๆ มิติ การดำเนินงานในฐานะระบบของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำเป็นต้องคำนึงถึงระบบภายใน (Infra systems) และระบบภายนอก (Supra systems) ที่ต้องมีการปรับตัวให้เกิดความสมดุล ทั้งนี้ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน สภาพสังคมถือได้ว่าเป็นระบบภายนอกของสถาบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น นโยบายและทิศทางในการจัดการศึกษาของรัฐบาล เกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา คุณลักษณะของบัณฑิตที่สถานประกอบการต้องการ จำนวนสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเกิดกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงภายนอกดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานของระบบภายในของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ถ้าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถปรับตัวได้ย่อมส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กร และถ้าองค์กรไม่สามารถปรับตัวได้ ย่อมส่งผลต่อการดำรงอยู่และการดำเนินงานขององค์กรได้ ซึ่งการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดขององค์กรอาจพิจารณาได้ถึงภาวะสุขภาพขององค์กร ซึ่งไมลส์ (Miles, 1969) ได้อธิบายว่า องค์กรในฐานะระบบเปิดทางสังคม ซึ่งต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา องค์กรจำเป็นต้องมีองค์กรในฐานะระบบเปิดทางสังคม ซึ่งต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา องค์กรจำเป็นต้องมีการปรับตัว และการปรับตัวได้ถือเป็นภาวะสุขภาพขององค์กรที่สุขภาพดีนั้นไม่เพียงแต่ทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังมี

สามารถพัฒนาองค์การได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการอยู่รอดต่อไปได้อีกด้วย หากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดมีภาวะสุขภาพองค์การที่ดี ย่อมจะส่งผลบวกต่อการดำเนินงานขององค์การให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮอยและมิสเกล(Hoy&Miskel,1991) ที่กล่าวว่าสุขภาพองค์การที่ดีจะทำให้้องค์การสามารถพัฒนาไปได้อย่างดี รวมทั้งสร้างให้เกิดบรรยากาศองค์การที่ดี เช่นเดียวกับโอเวน (Owens,1987) ได้กล่าวว่า องค์การที่มีสุขภาพดี จะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบว่าองค์การมีการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหากองค์การใดมีสุขภาพองค์การที่อยู่ในสภาวะที่สมดุล ระบบย่อยต่างๆสามารถทำงานประสานกันดีเป็นย่างดี ไม่มีระบบย่อยใดทำงานบกพร่อง ย่อมจะส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวมาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในฐานะองค์การทางการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและยืนยันให้กับประชาชนผู้ใช้บริการถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถาบัน และสถาบันควรให้ความสำคัญกับภาวะสุขภาพขององค์การที่จะต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงภายนอกในหลายด้าน ภาวะสุขภาพองค์การยังจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาของสถาบัน รวมทั้งการมีภาวะสุขภาพที่ดีในทุกๆมิติ ย่อมจะส่งผลทางบวกต่อการดำเนินงานของสถาบัน ดังนั้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินคุณภาพการศึกษา กับภาวะสุขภาพองค์การของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานที่สำคัญ

ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งเพื่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐาน และเพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อภาวะสุขภาพองค์การที่ดี ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นๆ มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพองค์การของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินคุณภาพการศึกษากับภาวะสุขภาพองค์การของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สมมติฐาน

ภาวะสุขภาพองค์การมีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ประโยชน์ที่ได้รับ

ได้ทราบถึงสภาวะสุขภาพองค์การโดยรวมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและมีมิติที่มีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันให้มีสุขภาพที่ดี สามารถปรับตัวทั้งภายในและภายนอกเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) รวมทั้งตัวบ่งชี้คุณภาพตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก โดยผลการประเมินได้จากข้อมูลในระบบ CHE QA ของ สกอ. และทำการศึกษาภาวะสุขภาพองค์การ

โดยใช้แนวคิดของ ฮอยและเฟลด์แมน (Hoy & Feldman, 2000) โดยพิจารณาใน 7 มิติ ประกอบด้วย มิติที่ 1 ด้านบุรณภาพของสถาบัน มิติที่ 2 ด้านกิจสัมพันธ์ มิติที่ 3 ด้านมิตรสัมพันธ์ มิติที่ 4 ด้านอิทธิพลของผู้บริหาร มิติที่ 5 ด้านการสนับสนุนทรัพยากร มิติที่ 6 ด้านขวัญและกำลังใจ มิติที่ 7 ด้านการมุ่งเน้นวิชาการของสถาบัน
อุดมศึกษาเอกชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีสถานะเป็น มหาวิทยาลัย มีหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมจำนวน 39 สถาบัน โดยแบ่งเป็น 3 ขนาด ได้แก่

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักศึกษา ตั้งแต่ 5,001 คนขึ้นไปมี 17 สถาบัน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดกลาง มีจำนวนนักศึกษาตั้งแต่ 1,001-5,000 คน มี 15 สถาบัน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดเล็ก มีจำนวนนักศึกษาตั้งแต่ 1- 1,000 คน มี 7 สถาบัน
การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่ ในสถาบัน อุดมศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มประชากรของสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน มีจำนวน 11,808 คน (ข้อมูล จำนวนอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเอกชนปี การศึกษา 2553) และนำมากำหนดกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บข้อมูล โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ ระดับความเชื่อมั่น (level of confidence) 95% ได้กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำนวน 375 คน ผู้วิจัยใช้

การสุ่มอย่างแบบสัดส่วนตามจำนวนและขนาดของ สถาบันในแต่ละกลุ่ม แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายได้ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจาก 17 สถาบัน จำนวน 375 คน ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลสถาบันละ 23 ฉบับ จะได้กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล 391 ฉบับ โดยมี รายละเอียดดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดใหญ่ มี 17 สถาบัน ผลการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้สถาบันขนาดใหญ่จำนวน 8 สถาบัน และได้ข้อมูลกลับมาจำนวน 7 สถาบัน เป็นผู้ตอบจำนวน 161 คน

2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดกลาง มี 15 สถาบัน ผลการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้สถาบันขนาดกลางจำนวน 6 สถาบัน และได้ข้อมูลกลับมาจำนวน 5 สถาบัน เป็นผู้ตอบจำนวน 115 คน

3. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดเล็ก มี 7 สถาบัน ผลการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้สถาบันขนาดเล็กจำนวน 3 สถาบัน และได้ข้อมูลกลับมาจำนวน 2 สถาบัน เป็นผู้ตอบจำนวน 46 คน

และเพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่ม ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทั้ง 17 สถาบัน ครอบคลุมไปสู่ ทุกกลุ่ม ผู้วิจัยได้จำแนกการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี

2. กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง ได้แก่ คณบดี ผู้อำนวยการ รองคณบดี

3. กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ อาจารย์ และ เจ้าหน้าที่

ทั้งนี้ได้ข้อมูลแบบสอบถามกลับมารวมทั้งสิ้นจำนวน 322 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

เครื่องมือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการประเมินภาวะ สุขภาพองค์การใน 7 มิติตามทฤษฎีของฮอยและ

เฟลด์แมน (Hoy & Feldman, 2000) ที่เป็น เครื่องมือมาตรฐาน มีจำนวนข้อคำถาม 44 ข้อ มี ค่าคะแนนมาตรฐานการประเมินภาวะสุขภาพ องค์การที่ดีและไม่ดี ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตเพื่อใช้ เครื่องมือดังกล่าว และได้รับการอนุญาตให้ผู้วิจัย สามารถปรับปรุงข้อคำถามด้านภาษา เพื่อให้ข้อ คำถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ ศึกษา

ชุดที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลผลการประเมิน คุณภาพภายในตามระบบของ สกอ. ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ และ 18 ตัวบ่งชี้ของ สมศ.(ใช้ ตาราง ป. 2 ของ สกอ.)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจำแนกข้อมูลทั่วไป ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์เพื่อประเมินภาวะสุขภาพ องค์การที่ดีและไม่ดี จากเครื่องมือประเมินภาวะ สุขภาพองค์การใน 7 มิติตามทฤษฎีของฮอยและเฟล ดแมน (Hoy & Feldman, 2000) โดยมีเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคำนวณค่า คะแนนมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินสุขภาพ องค์การที่ดีและไม่ดี

เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าคะแนนภาวะ สุขภาพองค์การ

คะแนนมากกว่า 600	-สุขภาพองค์การดีมาก
คะแนน 551-600	-สุขภาพองค์การดี
คะแนน 525-550	-สุขภาพองค์การสูงกว่า ค่าเฉลี่ย
คะแนน 511-524	-สุขภาพองค์การสูงกว่า ค่าเฉลี่ยเล็กน้อย
คะแนน 487-510	-สุขภาพองค์การเท่ากับ ค่าเฉลี่ย
คะแนน 476-486	-สุขภาพองค์การต่ำกว่า

ค่าเฉลี่ยเล็กน้อย

คะแนน 450-475	-สุขภาพองค์การต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย
คะแนน 400-449	-สุขภาพองค์การต่ำ
คะแนนต่ำกว่า 400	-สุขภาพองค์การต่ำมาก

3. สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า

1. ระดับคุณภาพจากการประเมิน คุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ซึ่งองค์ประกอบที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 3 ด้านกิจกรรม การพัฒนานักศึกษา และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการวิจัย
2. สภาพะสุขภาพองค์การของสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีภาวะสุขภาพองค์การโดยรวมทุกมิติอยู่ในระดับ สูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีสถาบันที่มีภาวะสุขภาพ องค์การอยู่ในระดับดี คิดเป็น ร้อยละ 35.71 อยู่ใน ระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย คิดเป็น ร้อยละ 35.71 ระดับเท่ากับค่าเฉลี่ย คิดเป็น ร้อยละ 14.28 เมื่อ พิจารณาเป็นรายมิติพบว่า มิติที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับดีมากในทุกสถาบัน ได้แก่ มิติที่ 2 ด้านกิจ สัมพันธ์ มิติที่ 3 ด้านมิตรสัมพันธ์ มิติที่ 4 ด้าน อิทธิพลของผู้บริหาร มิติที่ 5 ด้านการสนับสนุน ทรัพยากร มิติที่ 6 ด้านขวัญและกำลังใจ และมิติที่ 7 ด้านมุ่งเน้นวิชาการ และพบว่ามีค่าเฉลี่ย ก่อนข้างต่ำในทุกสถาบัน ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านบูรณ ภาพของสถาบัน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพ องค์การกับผลการประเมินคุณภาพภายใน พบว่า

โดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ภาวะสุขภาพองค์การโดยรวมมีความสัมพันธ์กับผลการประเมินในองค์ประกอบที่ 9 ด้านการประกันคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.620, p<.05$) เมื่อพิจารณาภาวะสุขภาพองค์การเป็นรายมิติกับผลการประเมินคุณภาพภายใน พบว่า มิติที่ 5 ด้านการสนับสนุนทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ 7 ด้านการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.650, p<.05$) และองค์ประกอบที่ 9 ด้านการประกันคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.634, p<.05$) มิติที่ 1 ด้านบุรณภาพของสถาบัน มิติที่ 3 ด้านมิตรสัมพันธ์ มิติที่ 4 ด้านอิทธิพลของผู้บริหาร และมิติที่ 7 ด้านมุ่งเน้นวิชาการ มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ 9 ด้านการประกันคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.747, p<.01, r=.769, p<.01, r=.826, p<.01, r=.604, p<.05$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ แม้ว่าจะไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวมระหว่างภาวะสุขภาพองค์การกับผลการประเมินคุณภาพภายใน แต่พบว่า ภาวะสุขภาพองค์การในมิติภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลการประเมินคุณภาพในองค์ประกอบที่ 9 ที่เกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพ ซึ่งถ้าจะพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบต่างๆของการประกันคุณภาพแล้ว องค์ประกอบที่ 9 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในย่อมเป็นระบบที่ส่งผลถึงการพัฒนาในการดำเนินการในพันธกิจต่างๆของสถาบันการศึกษา นั้นย่อมหมายความว่าสถาบันควรมีการส่งเสริมการสร้างสุขภาพองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านภาวะผู้นำ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามภาวะสุขภาพองค์การโดยใช้เครื่องมือของนักวิชาการต่างประเทศที่อาจมีบริบทที่แตกต่างกับบริบททางการศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้ควรมีการศึกษาภาวะสุขภาพองค์การตามบริบทของประเทศไทย ซึ่งอาจใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาว่าในสถาบันที่มีคุณภาพมีตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพอย่างไรบ้าง และประเด็นที่ชี้วัดคุณภาพของสถาบันการศึกษาอาจพิจารณาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้อื่นแทนการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายใน

เอกสารอ้างอิง

- เบญจมา มังคละพฤษ. (2552). *บทบาทมหาวิทยาลัยเอกชนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลงานด้านการประกันคุณภาพ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.krirk.ac.th/th/office/qa/pdf/98.pdf>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 119 (ตอนที่ 123), หน้า 16-21.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Hoy, & Miskel, C. G. (1991). *Educational administration: Theory research and practice*. Singapore:McGraw-Hill.
- Hoy, W. K., & Feldman, J. A. . (2000). *Organizational health inventory for secondary schools (OHI-S)*. Retrieved from <http://Waynehoy.com/pdfs/ohi-s.pdf>
- Miles, M. B. (1969). *Change process in*

public school. Eugon, OR: Center
for the Advanced Study
of Educational Administration.

_____. (1973). *Planned change and
organizational health: Figure and
ground*. Boston, MA: Allyn and
Bacon.

Owens, R. G. (1991). *Organizational
behavior in education* (4th ed).
Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.